

*Tyto okruhy jsou používány při státní závěrečné zkoušce v rámci **bakalářského programu Společnost a politika** na Fakultě filozofické Západočeské univerzity v Plzni. Tato verze okruhů platí pro studium zahájené v akademickém roce **2021/2022 a později**.*

Státní závěrečná zkouška v bakalářském programu Společnost a politika sestává z obhajoby bakalářské práce, zkoušky ze společné povinné části a zkoušky ze specializace (v případě Politologie tvořené jedním blokem, v případě Sociologie složené ze dvou bloků). Ve všech blocích si studující vylosuje po jednom okruhu. Celková doba trvání státní závěrečné zkoušky je maximálně 60 minut. Vzhledem k šíři okruhů může komise určit, na která témata se student v rámci okruhu zaměří.

OBHAJOBA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

V rámci obhajoby bakalářské práce studující nejprve stručně (zpravidla 2–3 minuty) představí téma, cíle a závěry své bakalářské práce. Poté probíhá diskuse na základě posudků vedoucího a oponenta bakalářské práce, na jejichž obsah studující reaguje. Členové komise mohou studujícímu položit doplňující otázky týkající se obsahové i formální stránky bakalářské práce. Celková doba obhajoby bakalářské práce je přibližně 15 minut.

STUDIJNÍ MATERIÁLY K PŘÍPRAVĚ NA STÁTNÍ ZÁVĚREČNOU ZKOUŠKU

Jednotlivé okruhy státní závěrečné zkoušky tematicky vycházejí z obsahu konkrétních předmětů ve studijním plánu programu. Při přípravě na státní závěrečnou zkoušku by měli studující vycházet ze znalostí a dovedností nabytých v jednotlivých předmětech a z povinných studijních materiálů stanovených u jednotlivých předmětů. Návaznost okruhů v jednotlivých částech na předměty ve studijním plánu je následující:

KAP/SPBSZ – Společnost a politika

- KAP/UMV, KAP/ZP, KSS/MV1Y, KSS/USV, KAP/CPS, KAP/PAVS, KSS/MV2Y, KSS/ZS1Y, KAP/UNIE, KAP/VPM, KSS/OBMY, KSS/ZZD

KAP/PBSZ – specializace Politologie

- KAP/EPT, KAP/PME, KAP/VOLB, KAP/VP, KAP/KOMP, KAP/PADE, KAP/PF, KAP/EPOS, KAP/NEDE

KSS/SBSZ, KSS/SMBSZ – specializace Sociologie

- KSS/USV, KSS/OBMY, KSS/ZS1Y, KSS/MV1Y, KSS/MV2Y, KSS/ZZD
-

KAP/SPBSZ – SPOLEČNOST A POLITIKA

studující si vylosuje jeden okruh

1. Konceptualizace pojmu politika z pohledu politické vědy. Trojdimenzionální pojetí politiky, možnosti a limity definice pojmu politika, weberovský pohled na politiku.
2. Politologie jako sociální věda. Vznik a vývoj oboru, předmět oboru, vývoj podoborů. Kritika politologie jako vědní disciplíny. Politologie v České republice.
3. Mezinárodní vztahy jako sociální věda. Vznik a vývoj oboru, předmět oboru, vývoj podoborů.
4. Vývoj českého politického systému v období 1848–1993. Zrod české politiky, vývoj ústavních systémů v jednotlivých etapách.
5. Ústavní systém České republiky. Struktura ústavních institucí, jejich vzájemné vztahy a fungování v praxi. Proměny českého stranického systému (formát, mechanismus, konfliktní linie).
6. Vývoj veřejné správy na českém území od roku 1848 do současnosti. Organizační principy, struktura a fungování státní správy a samosprávy v jednotlivých etapách.
7. Územní samospráva v českém politickém systému. Orgány a působnost obecních a krajských samospráv, volby do územních samospráv.
8. Politický systém Evropské unie. Orgány zákonodárné, výkonné a soudní moci v Evropské unii a vztahy mezi nimi. Institucionální a funkční propojení politických systémů Evropské unie a členských států.
9. Pravomoci a veřejné politiky Evropské unie. Dělbá pravomocí, vnitřní trh, hospodářská a měnová unie, kohezní politika, společná zahraniční a bezpečnostní politika.
10. Stát a politická moc v antickém (Platón, Aristoteles) a středověkém (sv. Augustin, Tomáš Akvinský, teoretická reflexe „sporu dvou mečů“) politickém myšlení.
11. Vládnutí v novověku. Machiavelliho dílo Vladař, smysl a charakter teorií společenské smlouvy (rozdíly mezi teoriemi Hobbesa, Locka a Rousseaua).
12. Politické myšlení moderní doby. Reflexe revolucí (Burke, Tocqueville) a kapitalismu (Smith, Marx).
13. Sociologie jako věda. Rozdíl mezi přírodními a společenskými vědami spor o status a "vědeckou" uchopitelnost sociálních jevů. Další dilemata společenských věd.
14. Základní sociologická paradigmata. Důsledky multiparadigmatické povahy sociálních věd a jejich metodologických přístupů – pojetí vědy jako kumulace či střídání vědeckých teorií.
15. Volba výzkumného problému, formulace otázek a hypotéz v kvantitativní sociologii. Vztah teorie a empirie v sociologii. Konceptualizace a operacionalizace.
16. Znak (proměnná) v sociologii. Definice znaku. Klasifikace znaků. Charakteristiky jednotlivých typů znaků a rozdíly mezi nimi. Příklady.
17. Přehled základních metod a technik sběru a analýzy dat v kvalitativním výzkumu.
18. Etické aspekty a pravidla sociologického výzkumu.
19. Člověk a kultura. Příroda a společnost. Hlavní elementy kultury. Socializace. Teorie vývoje dítěte. Spor *nature vs. nurture*. Sociobiologie.
20. Sociální statusy, sociální role. Sociální interakce v každodenním životě. Dramaturgická sociologie, etnometodologie.
21. Problémy v kvalitativních a kvantitativních přístupech. Hodnotící a nehodnotící přístup. Angažovaná sociologie.
22. Historismus a relativismus v sociálních vědách.

23. Popisná statistika. Míry rozptylu, polohy. Směrodatná odchylka. Průměr, modus, medián. Zásady správného uvádění výsledků.
24. Normální rozdělení a jeho parametry, šikmost, špičatost. Standardizace dat, standardizované normální rozdělení, statistické tabulky.

KAP/PBSZ – POLITOLOGIE

specializace Politologie – studující si vylosuje jeden okruh

1. Kultura versus instituce. Charakteristika, základní koncepty a možné klasifikace teorie politické kultury (Almond, Verba; Putnam) a teorie (neo)institucionalismu (Olsen, March).
2. Systémové přístupy v politologii. Teorie politického systému, systémová analýza, strukturní funkcionalismus, funkce vstupů a výstupů politického systému.
3. Problematika reprezentace zájmů. Teorie elit (klasická teorie elit a revidované teorie elit), pluralismus (kontinentální a americká tradice) a neo/korporativismus, kritická reflexe představených modelů reprezentace zájmů.
4. Paradigmata, teorie, směry, školy o masové společnosti a informačních technologiích. Neo/marxismus a média a teorie hegemonie dle Gramsciho; funkcionalismus a Lasswell; kritická politická ekonomie a McQuail; post-industrialismus a Bell; developmentalismus a Lerner; technologický determinismus a McLuhan, Birminghamská škola a Hall; veřejná sféra a Habermas.
5. Média a politika. Vybrané výzkumné metody. Obsahová analýza, obrazová analýza, zkoumání účinků médií a agenda-setting včetně *priming* and *framing*, narativní analýza, analýza diskurzu, dotazníkové šetření, hloubkové rozhovory, analýzy mediální organizace.
6. Tři modely mediálních systémů (dle Hallina a Manciniho) v kritické reflexi. Konfrontace modelů s mediálním systémem ČR.
7. Poměrné volební systémy. Typologie, hlavní proměnné, účinky poměrných volebních systémů, příklady.
8. Většinové a smíšené volební systémy. Typologie, hlavní proměnné, účinky většinových a smíšených volebních systémů, příklady.
9. Základní terminologie volebních studií. Volby prvního a druhého řádu, volební právo (vývoj a typy), volební obvod (velikost, tvar), volební geografie.
10. Výzkum a konceptualizace veřejné politiky. Vývoj výzkumu veřejné politiky, funkcionalistické pojetí veřejné politiky, veřejně-politický cyklus.
11. Aktéři a nástroje ve veřejné politice. Rozdíl mezi institucionalizovanými a neinstitucionalizovanými aktéry ve veřejné politice včetně příkladů. Teorie advokačních koalic (Sabatier), vymezení nástrojů veřejné politiky.
12. Veřejně-politické dokumenty a implementace veřejné politiky. Charakteristika a typologie legislativních, výzkumných, strategických a advokačních veřejně-politických dokumentů. Charakteristika top-down a bottom-up přístupů k implementaci.
13. Politické systémy Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku a Spojených států amerických. Mezníky ústavního a politického vývoje, klíčové ústavní instituce a vztahy mezi nimi, stranické systémy a jejich vývoj.
14. Politické systémy německy mluvících zemí (Spolkové republiky Německo, Rakouské republiky a Švýcarské konfederace). Mezníky ústavního a politického vývoje, klíčové ústavní instituce a vztahy mezi nimi, stranické systémy a jejich vývoj.
15. Politické systémy zemí románské Evropy (Francouzské republiky, Italské republiky a Španělského království). Mezníky ústavního a politického vývoje, klíčové ústavní instituce a vztahy mezi nimi, stranické systémy a jejich vývoj.
16. Politické strany jako političtí aktéři. Hledání definice politické strany, modely politického stranictví (elitní strana, masová strana, catch-all strana, kartelová strana, podnikatelská strana), konfliktní linie a vznik politických stran a stranické rodiny.

17. Zájmové skupiny a sociální hnutí jako političtí aktéři. Definice zájmových skupin a sociálních hnutí, rozdíly mezi zájmovou skupinou a politickou stranou, typologie zájmových skupin a strategie prosazování zájmů.
18. Teorie stranických systémů. Definice, institucionalizace (Mair), problematika relevance politických stran v rámci stranického systému, typologizace (Duverger, Blondel, Sartori).
19. Ideologické směry. Liberalismus (základní znaky liberalismu, egalitární liberalismus, pravicový libertarianismus), konzervatismus (základní znaky konzervatismu, konzervatismus jako postoj, křesťansko-demokratické myšlení), socialismus (základní prvky marxistické teorie, sociálně-demokratické myšlení, frankfurtská škola).
20. Demokracie a totalitarismus. Normativní modely demokracie, empirické modely demokracie a teorie totalitarismu (Arendt, Aron, Talmon, Sartori, Voegelin).
21. Nová sociální hnutí a jejich myšlenková východiska. Feminismus (liberální, marxistický, radikální, postmoderní), zelené myšlení (environmentalismus a ekologismus) a multikulturalismus (pluralistický a liberální).
22. Politické systémy zemí postkomunistické střední Evropy (Polské republiky, Slovenské republiky a Maďarské republiky). Mezníky ústavního a politického vývoje, klíčové ústavní instituce a vztahy mezi nimi, stranické systémy a jejich vývoj.
23. Politické systémy států Beneluxu (Nizozemské království a Belgické království). Mezníky ústavního a politického vývoje, klíčové ústavní instituce a vztahy mezi nimi, stranické systémy a jejich vývoj.
24. Politické systémy států Skandinávie (Švédské království v komparativní perspektivě s dalšími státy regionu). Mezníky ústavního a politického vývoje, klíčové ústavní instituce a vztahy mezi nimi, stranické systémy a jejich vývoj.
25. Totalitní a autoritářské režimy v díle Juana José Linze. Definice, vzájemné odlišnosti, typologie, příklady.
26. Demokracie v moderním světě. Vývoj demokracie, demokratizační vlny (Huntington), příčiny demokratizace, typologie přechodů k demokracii (Huntington, Karl a Schmitter), příklady.
27. Současná diskuze o hybridních režimech. Přístupy (dichotomické vs. trichotomické pojetí), vybrané koncepty a autoři (Zakaria, Levitsky a Way, Gilbert a Mohseni), příklady.

KSS/SBSZ – SOCIOLOGIE

pro specializaci Sociologie – studující si vylosuje jeden okruh

1. Sociologie byrokracie. Železný zákon oligarchie. Parkinsonovy zákony. McDonaldizace společnosti.
2. Penitenciární sociologie. Historie a současnost výzkumů. Metodologické přístupy k vězeňství. Vězeňské subkultury.
3. Sociologie náboženství. Role náboženství ve společnosti – proměny přístupů k fenoménu náboženství v sociologii (teorie sekularizace, občanské náboženství, teorie racionální volby, koncept deprivatizace, globalizační teorie atd.). Postavení náboženství v současné české společnosti.
4. Sociologie medicíny, zdraví a nemoci. Sociální konstrukce medicíny a těla. Pozice lékařů a laiků. Stigma. Autonomie, riziko, ideologie.
5. Sociologie migrace. Migrace, cirkulace a usazení. Rozvojové politiky. Občanství. Nucená migrace. Migrace a zdraví. Migrace a média.
6. Další oborové sociologie – základní koncepce, aktuální výzkumy (sociologie vzdělání a školy, sociologie deviace, sociologie genderu, sociologie rodiny, sociologie sociálních skupin a další).
7. Moc, panství. Typy panství a jejich srovnání. Teorie demokracie. Občanství. Občanská společnost. Sociologie politických stran. Sociologické teorie volebního chování. Politická socializace. Teorie elity. Cirkulace a reprodukce elit. Politická participace žen.
8. Periodizace dějin sociologie. Vznik a vývoj oboru. Protosociologie. August Comte – hlavní témata a díla.
9. Karel Marx – hlavní témata a díla, inspirace pro dnešek.
10. Emile Durkheim – hlavní témata a díla, inspirace pro dnešek.
11. Max Weber – hlavní témata a díla, inspirace pro dnešek.
12. Další významní autoři a směry 19. a začátku 20. století: H. Spencer, F. Tönnies, G. Simmel, V. Pareto, R. Michels, T. Veblen, G. LeBon, G. Tarde, S. Freud.
13. Symbolický interakcionismus, etnometodologie a konverzační analýza. Fenomenologická sociologie.
14. Strukturní funkcionalismus, neofuncionalismus, teorie konfliktu, teorie směny.
15. Neomarxismus, frankfurtská škola, kritická teorie.

KSS/SMBSZ – SOCIOLOGICKÉ METODY

pro specializaci Sociologie – studující si vylosuje jeden okruh

1. Kvalitativní a kvantitativní přístup v sociologii – charakteristika, srovnání a vztah mezi nimi. Příklady kombinace různých metod z klasických i soudobých výzkumů.
2. Volba výzkumného problému, formulace otázek a hypotéz v kvantitativní sociologii. Vztah teorie a empirie v sociologii. Konceptualizace a operacionalizace.
3. Uspořádání výzkumu – příklady z reálných klasických a soudobých výzkumů. Srovnání.
4. Metody výběrových šetření a související pojmy. Pojmy: základní soubor, výběrový soubor, reprezentativita. Klasifikace výběrových šetření a jejich užití.
5. Klasifikace metod sběru dat. Rozdíly mezi jednotlivými metodami, výhody a nevýhody.
6. Metody dotazování a tvorba výzkumného nástroje. Typy otázek a způsob tvorby dotazníku. Kódování uzavřených a otevřených otázek. Nejčastější chyby při formulaci otázek.
7. Metody pozorování – klasifikace. Zásady a postup standardizovaného pozorování. Etické problémy spojené s pozorováním.
8. Paradigmata a teoretické perspektivy v kvalitativním výzkumu (design kvalitativního výzkumu; stádia výzkumu; vztah k epistemologii kvalitativního výzkumu).
9. Etnografie. Různé verze etnografie (klasická, kritická, postmoderní, feministická, autoetnografie atd.).
10. Kvalitativní případové studie a další přístupy (konverzační analýza, diskurzivní analýza apod.).
11. Kvalitativní interview (jeho podoby, zásady přípravy, organizace a vedení). Chyby při vedení rozhovorů a důsledky pro interpretaci zjištění.
12. Dokumenty v kvalitativním výzkumu (fieldnotes, deníky aj.). Obsahová analýza.